

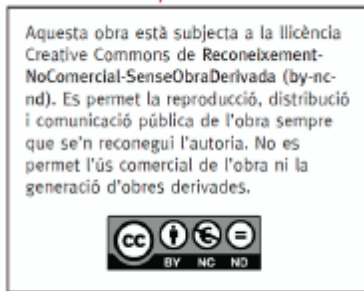
Document de treball FUNDACIÓ JAUME BOFILL

L'educació facilita l'estabilitat laboral a Catalunya?

Jaume Blasco Julià

JULIOL 2016

Les publicacions de la Fundació Jaume Bofill
estan disponibles per a descàrrega al web
<http://www.fbofill.cat>

Primera edició: juliol 2016
© Fundació Jaume Bofill, 2016
Provença, 324
08037 Barcelona
fbofill@fbofill.cat
<http://www.fbofill.cat>

Autor: Jaume Blasco Julià
Coordinació de continguts: Laura Morató i Vázquez
Disseny: Amador Garrell
Fotografia de la coberta: Lluís Salvadó

A Catalunya, la manca de seguretat laboral ha esdevingut un problema de gran rellevància. Des de mitjan anys setanta, l'atur ha assolit tres pics superiors al 20%, amb llargs períodes en què prop d'un terç dels contractes laborals han estat temporals. En aquests moments, després d'uns anys de crisi i tot just albirant una mínima recuperació econòmica, l'atur i la precarietat laboral segueixen esdevenint un problema que afecta molts treballadors. L'educació és la millor assegurança contra l'atur i la feina inestable, sobre tot els estudis superiors. Tot i això, poca gent augmenta el seu nivell d'estudis quan és adult i els estudis no reglats els acaba fent aquell que ja està format i que té feina estable. Recollim aquí algunes propostes que podrien millorar aquesta situació.

La importància de la seguretat en l'ocupació

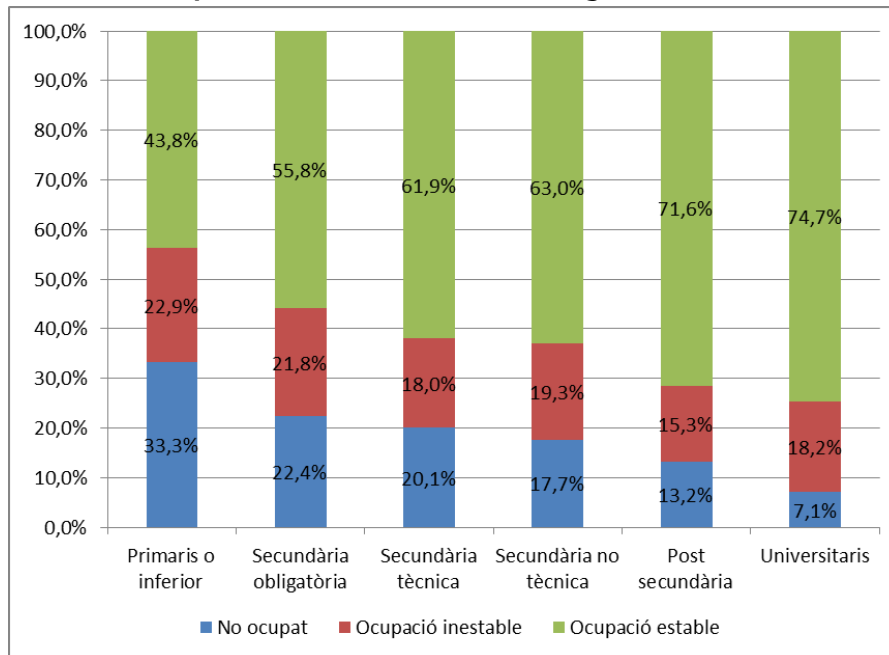
La seguretat en l'ocupació és la garantia de poder accedir a una feina remunerada i romandre-hi tant temps com es desitgi. És de màxima transcendència per als treballadors, ja que no només està associada a la satisfacció en la feina i a la progressió de la carrera professional, sinó que en depèn la seguretat econòmica de les persones, l'accés als sistemes de protecció social (com ara les prestacions d'atur i les pensions de jubilació) i la capacitat per poder construir un projecte vital, incloent-hi decisions com ara constituir una llar, tenir fills, canviar de feina o formar-se.

A Catalunya, la seguretat en l'ocupació està distribuïda desigualment entre dues dinàmiques: una consistent en anar rotant entre situacions d'atur i d'ocupació temporal, i una altra caracteritzada per l'estabilitat en l'ocupació, amb una escassa mobilitat entre ambdues.

L'educació protegeix contra la inseguretat laboral?

Un estudi de *GREDS-EMCONET* ha volgut donar resposta a aquesta pregunta per Catalunya, tot analitzat les transicions entre desocupació (aturats i inactius), feina inestable (assalariats temporals i autònoms de baixos ingressos) i feina estable (assalariats amb contracte fix, resta d'autònoms i empresaris) i la seva relació amb el nivell d'estudis. Les seves principals conclusions han estat que:

- **Com més alt és el nivell educatiu, major estabilitat laboral es té.** La probabilitat d'accedir a una ocupació estable i romandre-hi s'incrementa a mesura que augmenta el nivell educatiu de l'individu, suggerint una relació de "dosi-resposta" que no és lineal: cada nivell educatiu addicional no afegeix la mateixa quantitat de protecció enfront de la inestabilitat.

Gràfic 1. Situació respecte al treball remunerat segons el nivell educatiu

Font: Educació i estabilitat laboral a Catalunya. Mobilitat entre ocupació estable, inestable i no ocupació, 2002-2012. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

- **El títol universitari atorga un “bonus” de seguretat.** L'educació universitària té un efecte comparativament més fort sobre l'estabilitat ocupacional que els altres nivells educatius. Això indica la preeminència del “credencialisme” a Catalunya, pel qual els títols superiors són percebuts com un senyal potent per a l'empresari a l'hora de contractar el treballador.
- **L'efecte de l'educació és més fort sobre l'estabilitat que sobre l'ocupació.** El nivell educatiu té relativament poc pes a l'hora d'aconseguir una feina inestable, però té un gran valor a l'hora d'estabilitzar la relació laboral. **Això vol dir que la funció del treball temporal com a “primer esglaó” en una carrera professional vers una feina estable només es compleix per a les persones amb credencials educatives.** Com menor sigui el nivell educatiu, major probabilitat hi ha que la circulació entre diferents feines inestables i l'atur acabi sent permanent.
- **La crisi no ha fet variar l'efecte de l'educació.** La influència de l'educació reglada sobre l'estabilitat ocupacional no s'ha modificat amb la crisi iniciada el 2008, malgrat l'increment dràstic de l'atur. Això suggereix que els mecanismes pels quals el nivell educatiu facilita l'estabilitat són independents del cicle econòmic.

L'educació reglada en edat adulta: una segona oportunitat?

En l'edat adulta, els treballadors tenen l'oportunitat de continuar formant-se i assolir un nivell educatiu superior al que havien obtingut en la joventut, per exemple, completant l'ESO, cursant un cicle de formació professional o obtenint un títol de postgrau universitari.

Tanmateix, aquest recurs s'empra poc. En el període 2005- 2009 només un 5% de la població de 19 a 65 anys va assolir un grau d'instrucció més elevat del que havia obtingut en l'edat habitual per fer- ho.

L'anàlisi de les persones que reprenen l'educació reglada en edat adulta reflecteix que:

- **La formació reglada en adults és cosa de joves**, amb un màxim d'assoliment del grau educatiu addicional als 25 anys i una gran davallada a partir dels 33 (vegeu gràfic 2). Per tant, l'educació formal en adults és més aviat una pròrroga en la dedicació als estudis que una oportunitat d'aprenentatge al llarg de la vida.
- **Els adults completen trajectòries educatives inacabades**. Els qui més probabilitat tenen d'assolir un grau en edat adulta són els qui havien completat el batxillerat i obtenen un títol universitari, els qui no disposaven d'estudis bàsics i obtenen el títol d'ESO, i els titulats universitaris que assoleixen un postgrau. Per contra, els qui havien completat els estudis obligatoris o un grau de formació professional no tendeixen a continuar.
- **Els estudiants adults ho són a temps complet**. Una gran part de qui aconsegueix millorar el seu grau educatiu té l'estudi com a dedicació exclusiva.

L'educació no reglada en l'edat adulta facilita l'estabilitat?

Una alternativa de formació en edat adulta consisteix a fer cursos i cursets que no donen lloc a cap títol oficial, però que serveixen per a l'actualització de coneixements i habilitats professionals, ja sigui en la mateixa empresa en què es treballa, o mitjançant l'oferta privada o dels serveis d'ocupació de l'administració (generalment durant les situacions d'atur). És el que es coneix com formació continuada.

D'acord amb les dades del PaD, un 19% de la població de 23 a 64 havia realitzat almenys un curs de formació continuada no reglada entre 2005 i 2009. L'anàlisi de les persones que fan formació continuada mostra que:

- **La formació continuada és més "adulta" que la reglada**. La probabilitat de realitzar formació continuada augmenta amb l'edat fins a assolir un màxim a l'entorn dels 45 anys, i a partir de llavors decreix progressivament (vegeu gràfic 2).
- **Qui més necessita la formació és qui menys l'adquireix**. Com major és el nivell educatiu d'una persona, major és la probabilitat que participi en cursos d'educació no formal. Per tant, la formació continuada tendeix a servir perquè els més instruïts acumulin un major avantatge.
- **L'estabilitat laboral facilita formar-se**. La probabilitat de participar en formació no reglada d'adults augmenta amb l'estabilitat laboral. És màxima per als treballadors indefinits, disminueix per als treballadors temporals o a temps parcial, i és mínima per a aturats i autònoms. Per tant, l'estabilitat laboral sembla ser causa (i no només efecte) de la millora de les qualificacions professionals del treballador al llarg de la vida laboral.

Gràfic 2. Perfil dels adults que estudien o es formen

Conclusions

El nivell d'estudis assolit constitueix la millor protecció contra la inestabilitat laboral. En conseqüència, les polítiques per prevenir l'abandonament educatiu prematur són, a llarg termini, un instrument de primer ordre per incrementar l'estabilitat a la feina.

La formació en l'edat adulta constitueix una segona oportunitat per estabilitzar-se laboralment, però és poc utilitzada. L'educació en edat adulta (ja sigui reglada o no) podria esdevenir un instrument d'estabilització laboral, però el seu ús és baix per als estàndards europeus, i molt especialment per als qui es troben en situacions de major inestabilitat. El repte consisteix a oferir més oportunitats de formació en edat adulta i a d'induir-ne la demanda per part d'aquells que en tenen major necessitat.

Recomanacions de política educativa

Sobre la base d'aquests resultats, suggerim quatre actuacions prioritàries en l'àmbit de l'educació per fomentar l'estabilitat laboral a Catalunya:

- **Incentivar i flexibilitzar la formació en edat adulta.** Proposem desenvolupar un model en què les persones tinguin incentius per formar-se i major capacitat de decisió sobre què estudiar. Els xecs-formació per a aturats o els comptes individuals de formació que acompanyen el treballador al llarg de la seva vida (amb aportacions de les administracions, les empreses i els mateixos treballadors) són instruments prometedors, si es combinen amb un sistema d'orientació personalitzada que ajudi a triar la formació més adequada, un procés d'homologació de proveïdors que en garanteixi la qualitat, incentius vinculats als assoliments (i no només a la matriculació en cursos) i permisos laborals per formar-se.
- **Facilitar la capitalització de la formació.** En el currículum, la formació no reglada sol prendre la forma d'un conjunt dispers d'activitats de curta durada i naturalesa diversa. És l'hora d'acabar de desenvolupar el registre centralitzat d'accions formatives (que substitueixi la necessitat de presentar un patracol de certificats dispers en cada procés de selecció), i el sistema d'acreditacions que permeti als treballadors capitalitzar les activitats formatives i l'experiència laboral per acabar obtenint, superant algunes assignatures complementàries, un grau de formació professional.
- **Potenciar i afinar la "formació d'oferta" en el marc de les polítiques actives d'ocupació.** Desenvolupar un nou sistema de formació d'adults no implica rebutjar tot el que s'ha fet fins ara. Els serveis d'ocupació ofereixen cursos de formació que, en els darrers anys, s'han diversificat per adaptar-se al perfil dels aturats i a les necessitats no cobertes del mercat de treball i, en conseqüència, poden constituir una part important de l'oferta sobre la qual els adults en formació puguin triar.
- **Desenvolupar una oferta específica de formació professional per a adults.** Les persones que només disposen dels estudis obligatoris són les que tenen menys propensió a reprendre la formació en l'edat adulta. Al seu torn, diversos estudis indiquen que hi ha una demanda no coberta de treballadors amb formació professional (i, alhora, un excés de treballadors no qualificats i amb titulació universitària). Per tant, oferir més opcions per cursar formació professional en l'edat adulta i compatibilitzar-la amb la feina (a temps parcial, semipresencial i/o en horaris compatibles amb la feina) serviria tant les necessitats de les empreses com els interessos dels treballadors no qualificats que volen adequar el seu nivell formatiu al lloc de treball que volen ocupar.

Aquest document sintetitza les conclusions de l'estudi "Educació i estabilitat laboral a Catalunya. Mobilitat entre ocupació estable, inestable i no ocupació, 2002-2012", <http://www.fbofill.cat/publicacions/educacio-i-estabilitat-laboral-catalunya-0> i de l'informe "Impacte de la formació d'adults en les trajectòries laborals", <http://www.fbofill.cat/publicacions/impacte-de-la-formacio-dadults-en-les-trajectories-laborals>. Ambdues recerques es basen en dades del Panel de Desigualtats de Catalunya (PaD) <http://www.fbofill.cat/projectes/panel-de-desigualtats-socials-catalunya-pad>, impulsat per la Fundació Jaume Bofill.

També t'interessarà...

Serveix l'educació per moure's entre atur, inestabilitat i estabilitat a la feina?

+ informació

Impacte de la formació d'adults en les trajectòries laborals (PaD)

+ informació

Presentació: Educació i estabilitat laboral a Catalunya

+ informació

Montserrat Blanes - L'orientació al llarg de la vida té un paper fonamental per garantir l'equitat i la igualtat de l'educació per a tothom

YouTube

Quin model de formació professional dual necessita Catalunya?

YouTube

@FundacioBofill #aulabofill